

1. Fascinasjonen for komplikasjonen: Om forskning på forskningskommunikasjon

Kristian Bjørkdahl, Iris Leikanger og Silje Maria Tellmann

Sammendrag Dette kapittelet introduserer boken *Formidlende omstendigheter* og gir en overordnet beskrivelse av bokens formål og innretning. Kapittelet setter spørsmålsteget ved en utbredt oppfatning om at forskningskommunikasjon først og fremst dreier seg om populærvitenskapelig formidling til «allmennheten», og motsetter seg ideen om at faglige diskusjoner om forskningskommunikasjon utelukkende er til for å gi råd om hvem som bør si hva til hvem, og hvordan. Vi argumenterer for at det i Norge er behov for en utvidet *forskning på forskningskommunikasjon* som tar for seg et større spenn av kommunikasjonsformer, aktører og kanaler, og som ikke minst ser denne kommunikasjonen i kontekst av hvordan den innvirker på – og påvirkes av – den bredere relasjonen mellom forskning og samfunn.

Nøkkelord forskningskommunikasjon | forskningsformidling | populærvitenskap

Abstract This chapter introduces the book and gives a general description of its purpose. The chapter questions the popular understanding that science communication first and foremost is about popular science dissemination to «the general public», and that the purpose of academic discussions around science communication is to give advice on who should say what to whom, and how. We argue that there is, in Norway, a need for an expanded field of *research on science communication* which addresses a larger span of actors, mediums, and forms of communication, and which sees this communication in the context of how it affects – and is affected by – broader relationships between science and society.

Keywords science communication | science dissemination | popular science

INNLEDNING

Hva snakker vi om når vi bruker begrepet *forskningskommunikasjon*? Mange tenker nok instinktivt på slikt som den tyske gastroenterologistudenten Giulia Enders (2018) kritikerroste bestselger *Sjarmen med tarmen*, en enestående salgssuksess om fordøyelsessystemet – og en av veldig få bestselgere om bæsje fra bokhistoriens annaler. Etter et år i salg hadde *Sjarmen med tarmen* solgt 1,4 millioner eksemplarer på verdensbasis, og var blitt oversatt til 30 språk. Også her i Norge lå den på bestselgerlistene i ukevis. Dette gjør *Sjarmen med tarmen* til en ganske unik forskningskommunikasjonssuksess, men helt alene er den ikke. Faktisk inspirerte boken en bølge av tilsvarende titler, slik som hjerneforskeren Kaja Nordengens bok *Hjernen er stjernen* (2017) og *Gleden med skjeden* (2018), skrevet av medisinstudentene Nina Brochmann og Ellen Støkken Dahl.

Mange av bøkene i denne sjangeren har blitt tatt godt imot – ikke bare av den gjengse bokkjøper, men også av kritikerne. Om Kaja Nordengen skrev for eksempel *Dagbladets* Fredrik Wandrup at hun var «en slags wonder woman innen norsk neurologi», og om boken skrev han: «Fra første setning opplever vi at hun behersker sitt stoff til fulle. Hun er i stand til å formidle kunnskapen uten at hjernen slår krøll på seg hos leseren» (Wandrup 2016). Det er ingen tvil om at denne typen bøker er «forskningskommunikasjon» etter folks hjerter. Ingen ønsker vel krøll på hjernen?

I den grad det er slike bidrag vi har i tankene når vi snakker om forskningskommunikasjon, får vi en innsnevret forståelse av hva dette fenomenet er for noe: Det dreier seg her om eksperter som kommuniserer noe de besitter unik kunnskap om, til lekfolk som nettopp ikke besitter denne kunnskapen. Ekspertene har brede lag av befolkningen som sine intenderte mottakere, og de bruker et språk og et format som gjør antatt obskure temaer som fordøyelsessystemet morsomt, fengende og spennende. Enderimtitlene har blitt en markør nettopp for slike grep – for det vi, inspirert av Enders, kanskje kan kalle *lettfordøyelig kunnskap*. Som *Aftenposten* skrev, om bølgen av slike utgivelser på 2010-tallet, kjennetegnes «den nye populærvitenskapen [...] ikke bare av gimmicky titler. Muntlig språk, humor og fargerike illustrasjoner er blant grepene som brukes for å omsette tungt og teoretisk stoff til leken 'infotainment'» (Christiansen 2018, 44). Formodentlig er det blant annet slike uttrykk forskningskommunikatør og sakprosaforfatter Audun Farbrot tenker på når han skriver at forskningen er «et nesten uuttømmelig skattkammer – ja faktisk en hel godteributikk for nysgjerrige sjeler» (Farbrot 2013, 5).

Det er på ingen måte vår intensjon å avvise at dette også er forskningskommunikasjon. Faktisk mener vi at flere av de nevnte bøkene er eminent forskningskommunikasjon, på mange måter modelltekster som andre forskere kan la seg

inspirere av. Når det er sagt, representerer disse bøkene kun én del – ja, faktisk en ganske liten del – av hva vi bør ta med når vi snakker om forskningskommunikasjon, i alle fall hvis vi har til intensjon å forstå hva dette fenomenet er for noe. Med denne boken vil vi derfor ta til orde for at forskningskommunikasjon bør forstås som noe langt større, bredere og mer sammensatt enn lettfordøyelige bestselgere som *Sjarmen med tarmen* og *Hjernen er stjernen*.

For om alt man ser, er disse bestselgerne, kan man lett forledes til å tro at forskningskommunikasjon er en tydelig avgrenset praksis der man får «suksess» hvis man bare tar i bruk bestemte «nøkler» – typisk dreier det seg om å gjøre vanskelige ting forståelig, å sørge for at det kompliserte blir enkelt. Det er nettopp slik det presenteres i biologen og forfatteren Åsmund Husabø Eikenes' bok, *Den gode historia* (2021), som forlaget selger inn med følgende strofe: «Ei god historie er *nøkkelen* til å kommunisere faget ditt slik at alle kan forstå deg.»¹ Slik Eikenes ser det, består enhver historie av noen modeller, elementer og teknikker, og når vi først lærer oss å bruke disse, ikke minst for å «skape spenning i ein tekst» (ibid., 13) – slik de gjør i Hollywood – vil vi kunne utløse «meir av magien som ligg gøymt i ei god historie» (ibid., 12).

Det kan så være, men vårt utgangspunkt er at forskningskommunikasjon ofte er komplisert – og at det vanskelig kan bli noe annet. Dessuten er forskningskommunikasjon ofte forbundet med spenning av en helt annen type enn den Eikenes viser til. I sin bok *Kampen om vitenskapeligheten* (2018) viser for eksempel sosiologen Mette Andersson hvordan det å kommunisere forskning i visse tilfeller kan bli et alvorlig problem. Hun intervjuer norske forskere som jobber med innvandring og integrering, og finner at forskningskommunikasjon for dem ofte er alt annet enn morsomt, fengende og spennende. I mange tilfeller opplever innvandringsforskere at de skaper kontroverser bare ved å fortelle om sine funn, og det pågår en løpende kamp om deres troverdighet – en kamp som langt på vei er politisk motivert. Dette er en tyngende situasjon å stå i for disse forskerne, men det har også noen bredere samfunnsmessige konsekvenser; for eksempel påfører en del av disse forskerne seg en form for selvsensur for å unngå de verste kampene om sin egen person. Mangset mfl. (2022) har fulgt opp dette temaet i boken *Ytringsfrihet i en ny offentlighet*, der de undersøker hva som fremmer og hva som hemmer forskeres deltakelse i offentligheten. Mens langt de fleste forskere kommuniserer jevnlig i offentligheten, finnes det «betente» felt, der det å kommunisere arter seg mer som en innbitt kamp enn som en hyggelig fortellerstund rundt leirbålet. (Se også Hilgartner 2000.) I disse feltene kan forskere oppleve frykt for å ytre kontroversielle funn eller

---

1 <https://www.universitetsforlaget.no/den-gode-historia>. Vår utheving.

å bli stemplet som umoralske – ikke bare av publikum, men også av egne kollegaer som kan tilhøre andre «leirer» innenfor fagfeltet. Andre forskerne kan ha konkurrerende forståelser av temaene som diskuteres i offentligheten, og forskningsformidlingen blir derfor en forlengelse av interne «faglige stammekriger» (Mangset, Midtbøen og Wollebæk 2022) der forskere kan velge å trekke seg tilbake fra offentligheten av frykt for å havne i konflikt med egne kollegaer.

Som Andersson påpeker, er det ting vi kan gjøre for å forberede forskere på dette, men dette skjer bare i veldig liten grad, siden de mange vanskelighetene som kan knytte seg til forskningskommunikasjon, er kraftig underbelyst i samtalen rundt temaet (Andersson 2018, 15). I stedet kretser mye av samtalen om forskningskommunikasjon innenfor academia seg om insentiver for forskningsformidling – hvorvidt man bør få «poeng» eller annen form for belønning for å formidle – samt mer kurs i forskningsformidling og trening i ulike formidlingsteknikker. Skal man ta innsiktene fra Andersson og Mangset mfl. på alvor, bør vi derimot være mer opptatt av hvordan forskningsmiljøene og institusjonene selv snakker om forskningskommunikasjon, inviterer forskerne sine til å delta i den offentlige samtalen og gir kollegial støtte og anerkjennelse til forskere som kommuniserer.

I norsk sammenheng er bøkene til Andersson og Mangset mfl. nybrottsarbeid. Det meste som skrives om forskningskommunikasjon i Norge, er i sjangren håndbok. (Se for eksempel Farbrot 2013, 2015, 2019; Rognsaa 2020.) Selv om slike kan være av stor verdi, legger de gjerne ikke nevneverdig vekt på vanskene. Andersson og Mangset mfl. er sjeldne bidrag også i en annen forstand, nemlig at de bygger på ordentlig forskningsarbeid. For på tross av hvor viktig de fleste mener at forskningskommunikasjon er, forskes det *svært lite* på forskningskommunikasjon i Norge dag.

Når vi her går inn for en forvanskende berikelse av begrepet forskningskommunikasjon, trekker vi derfor på det internasjonale feltet med samme navn, altså *forskningsskommunikasjon* (*Science Communication*) – et tverrfaglig felt som har vokst voldsomt i løpet av de siste tiårene, og som springer ut av historie, sosiologi og vitenskapsstudier, retorikk, medie- og kommunikasjonsfag, men også informatikk, organisasjonsstudier, antropologi, statsvitenskap m.m. Det at dette forskningsfeltet har vokst såpass mye internasjonalt over de siste par tiårene, er i seg selv en indikasjon på at det her er mye å forstå: Det er ikke simpelthen et spørsmål om å forstå hvordan et budskap bør utformes for at flest mulig skal få mest mulig ut av det, selv om en slik interesse selvsagt er vel bevart i dette forskningsfeltet. Det handler heller ikke bare om hvorvidt man kommuniserer eller ikke. Det handler om forholdet mellom forskning og samfunnet, om hvordan forskning finansieres, organiseres og gis føringer, om hva slags opplæring forskere

får, hvordan arbeidshverdagen deres ser ut, og så videre – altså om fenomenets historiske sosiologi, politiske økonomi og praksis. Det handler om fag- og profesjonsdannelse, både hos forskere, journalister, forskningskommunikatører og mange flere. Det handler også om vanlige folk – altså publikum – og hvordan deres arbeid og hverdag ser ut, herunder hvordan og i hvilken grad vitenskapelige funn, metoder og tenkemåter inngår i deres liv. Og det handler om forskningens «brukere» og «partnere», altså om alle som – på en eller annen måte, og mer eller mindre inngående – bidrar til å *samskape* og utnytte vitenskapen, og sørger for at forskningen får nye anvendelser.

FORMIDLENDE OMSTENDIGHETER I TRE RETTER

Formålet med denne boken er å bidra til å etablere *forskningskommunikasjon* som et selvstendig forskningsfelt i Norge. Det forsøker vi å gjøre ved å vise frem noe av mangfoldet av forskningsobjekter, metoder, teorier og praksiser som man kan ty til for å oppnå en rikere forståelse av dette fenomenet. Til dette formålet trekker vi naturligvis på den rikholdige internasjonale forskningen på feltet. Samtidig har vi ønsket å se spesifikt på norske forhold og ta disse på sine egne premisser, for det er ikke gitt at antagelser og betraktningmåter som har vært produktive i andre land, nødvendigvis er det her.

Boken har fått tittelen *Formidlende omstendigheter*, og selv om den altså ikke er på enderim, er det – som finlesende lesere har lagt merke til – et ordspill. Det er imidlertid ikke kun for moro skyld at vi har valgt en slik tittel. Snarere vil vi med en slik tittel signalisere nettopp et noe utvidet sett med assosiasjoner til begrepet forskningskommunikasjon, noe som blir tydelig om man tar tittelen helt bokstavelig: Den tilnærmingen til forskningskommunikasjon vi tar til orde for, vil rette blikket ikke kun mot telling av forskernes kommunikasjonsprodukter, altså mot hva som sies hvordan og når, der forskere eller andre kommuniserer fagstoff. Vi vil også rette blikket mot alle omstendighetene som omslutter og betinger og gir liv til (og noen ganger også står i veien for) denne kommunikasjonen.

Når vi retter blikket mot disse omstendighetene, er det ikke for å produsere infotainment, for å servere lettfordøyelig kunnskap eller, for den saks skyld, for å by på smakebiter fra forskningens «godteributikk». Snarere er det for å vise at forskningskommunikasjon er et rikere, mer sammensatt og på noen måter faktisk atskillig vanskeligere felt enn hva mange umiddelbart tenker. Det handler grunnleggende sett om forholdet mellom forskning og samfunn og forskningens rolle og vilkår i samfunnet. Det betyr slett ikke at popularisering og populærvitenskap faller utenfor vår forskningsinteresse. Det betyr bare at vi er interessert i for eksempel hvorfor og hvordan populærvitenskap blir til, i forskjellene mellom

populærvitenskap og andre typer forskningskommunikasjon, og i hvorfor forskere kommuniserer som de gjør. Populærvitenskapelige bøker som nevnte *Sjarmen med tarmen* og *Hjernen er stjernen* representerer bare én av veldig mange ulike former for forskningskommunikasjon, og i denne boken er det først og fremst mangfoldet som er gjenstand for vår interesse.

Blikket vi anlegger i denne boken springer dermed ut av en viss *fascinasjon for komplikasjon*, og vi mener at en slik holdning ikke bare er mulig eller produktiv, men nødvendig for at vi skal få en mer virkelighetssvarende – og i sin tur, mer praktisk nyttig – ide om hva forskningskommunikasjon er og kan være. For akkurat som kostholdsrådene sterkt fraråder en diett bestående kun av søtsaker, tilsier kunnskapsbehovet om forskningskommunikasjon at vi ikke kan fokusere utelukkende på bestselgende populærvitenskap med titler på enderim. Om vi så gjorde, ville vi fått en i overkant snever, for ikke å si direkte misvisende, ide om hva forskningskommunikasjon er for noe. For å spille på Farbrots metafor vil vi her ta til orde for å se på forskningskommunikasjon som et helt matfat: Forskning er ikke bare godteri; det er også brødskive med leverpostei, knekkebrød med brunost, spagetti bolognese, fårrikål og gresk salat. Noen ganger er det trøfler og champagne. Ja, og så kan det også være rakfisk, smalahove og tran.

I forlengelsen av dette tenker vi oss denne boken som et måltid bestående av tre retter med ulike ingredienser og bidrag til helheten. Boken starter med dette kapitlet – en appetittvekker som gir en kort smakebit av de ulike bidragene i boken og noen tanker om hvorfor vi mener at det er på sin plass med en bok om forskningskommunikasjon på norsk. Deretter presenterer vi hovedretten i to deler. Del 1 tar for seg første del av bokens tittel: *forsningskommunikasjon som fenomen* og som forskningsfelt fra et bredt perspektiv, der vi bretter ut forskningskommunikasjon som et fenomen som bunner i ulike forståelser av relasjonen mellom *akademia* og samfunnet, og som forvaltes gjennom ulike midler av ulike aktører. Del 2 dykker ned i *praksisene* til noen av disse aktørene. Hva gjør forskerne når de kommuniserer forskning, og hva betinger ulike praksiser for forskningskommunikasjon? En nærmere beskrivelse av de enkelte kapitlene finnes til sist i dette kapitlet.

FORSKNINGSKOMMUNIKASJON OG RELASJONEN MELLOM FORSKNING OG SAMFUNN

Forsningskommunikasjon handler i bunn og grunn om forholdet mellom *akademia* og samfunnet for øvrig. Mer konkret kan man si at forskningskommunikasjon er det retoriske arbeidet som utøves i relasjonen mellom akademikere og resten

av samfunnet. Det viser til alle de kommunikative bestrebelsene som gjøres for at forskning skal bevege seg og sirkulere utover forskningen selv, samt til alle slags betingelser og begrensninger – *omstendigheter* – som ligger til grunn for disse bestrebelsene. En slik definisjon legger til grunn at forskningskommunikasjon er et sammensatt fenomen som er i bevegelse, og at vi ikke kan ta som utgangspunkt at størrelsene «akademia» og «samfunn» er konstante. Av samme grunn kan vi heller ikke tenke at forholdet mellom dem er stabilt. Snarere er disse størrelsene og forholdet mellom dem noe det hele tiden forhandles om i det Thomas Gieryn (1983, 1999) kaller «grensearbeid», altså er det noe som må etableres og fremføres og gjenskapes i hvert eneste møte.

Ofte arter slike møter seg som mer eller mindre åpne konflikter. Det kan for eksempel være snakk om at noen stiller spørsmål ved om et gitt forskningsresultat er «ordentlig vitenskap», om det er vitenskapelig «solid», og så videre. Bruno Latour (1987) har hevdet at vitenskapen har et janusansikt: I utforsknings- og gjennomføringsfasen drives den ofte frem av en hel rekke tilfeldige eller spontane forhold, men når man mener at funnene er godt fundert, og tar til å presentere funnene for andre, «lukkes den svarte boksen», og det gis inntrykk av en langt ryddigere prosess enn den som faktisk har funnet sted. Formodentlig er dette en mekanisme som vitenskapsfolk har lagt seg til, og som faktisk langt på vei har blitt et sjangerkrav i mange varianter av akademisk skriving, for at funnene skal virke mer overbevisende. Ved å presentere gangen frem mot konklusjonen som strømlinjeformet og «naturlig» gir man konklusjonen et anstrøk av nødvendighet: «*Nå* ser vi sannheten!», forteller man sine lesere med en slik retorikk. En slik lukking av den svarte boksen er naturligvis et ledd i å skape vitenskap, og dermed i seg selv et slags grensearbeid, for om man var helt åpen rundt hvilke avveier og misforståelser og uhell man gjorde underveis, ville vitenskapen fremstå langt mer rotete og vilkårlig enn slik den presenteres for omverdenen. Og vitenskapen har plassert mye av sin troverdighet på at den har noen helt særegne – sikrere og mer pålitelige – måter å frembringe kunnskap på.

Men som vitenskapssosiologen Stephen Hilgartner (2000) har vist, blir slike forsøk på å etablere grenser mellom vitenskapens orden og samfunnets kaos ofte utfordret – for ikke å si angrepet. Med en studie av amerikanske ernæringsrapporter og hvordan disse ble kommunisert ut til en større offentlighet, viste Hilgartner hvordan ikke-vitenskapelige aktører utfordret og angrep det som for dem var ufordelaktige konklusjoner, ved å trekke i tvil forskernes metoder og motiver. Forskerne på sin side forsøkte å ta regi over mottakelsen av rapporten ved å iscenesette sin egen troverdighet som eksperter. Vanligvis tenker man kanskje på alt som skjer etter at den svarte boksen er lukket, som kommunikasjon og ikke som forskning. Men Hilgartners studie viser tydelig at grensene

mellom forskning og kommunikasjon ikke kan trekkes opp så klart. Det er jo nettopp ofte den vitenskapelige gehalten som blir gjenstand for angrep, når ikke-vitenskapelige aktører forsøker å åpne den svarte boksen på ny. «Veien til disse funnene var slett ikke strømlinjeformet og nødvendig», hevder de, og legger ofte til: «Den var politisert!» Disse forskerne *ville* ha akkurat dette resultatet!

Slike situasjoner er på ingen måte unike for USA eller for ernæringsfeltet; man finner dem nær sagt overalt og på svært mange felter, men naturligvis særlig der hvor politisk viktige interesser står på spill. Bare fra de siste årene har man hatt tilsvarende tilfeller i Norge om forskning på fiskeoppdrett, der forskere har blitt anklaget for å ha politiske motiver for å motarbeide lakseindustrien, og har ikke bare måttet utlevere data som er brukt i studier, men også all slags annen informasjon som flyter i et forskningsinstitutt (Sætre og Østli 2017). Som allerede nevnt har Mette Andersson (2018) analysert hvordan innvandringsforskere blir mistenkeliggjort og utfordret om egne holdninger i offentligheten, med det resultat at denne forskningen har blitt et «betent felt». Innvandringsforskningen har blitt «magnetisk», hevder hun, på den måten at debatten trekkes mot ytterkantene (altså mot «polene»), og dette utfordrer forskernes forståelse av egen rolle i offentligheten og i møte med politikk. Dette kan videre føre til at flere forskere ønsker å trekke seg tilbake fra samfunnsdebatten, eller – som Mangset mfl. (2022) har vist – at de blir selektive i møte med offentligheten og avstår fra å formidle det som kan oppfattes som kontroversielle funn.

Denne siden ved forskningskommunikasjon har etter hvert fått stor oppmerksomhet i offentligheten. Et eget utvalg, ledet av Anine Kierulf, har sågar blitt viet akademisk ytringsfrihet. (Se NOU 2022: 2). Slik vi ser det, forutsetter en opplyst offentlig samtale at forskere er frie til å ytre seg, og forskningskommunikasjon er en viktig del av dette. Samtidig må vi legge til rette for at samtalen om forskningskommunikasjon ikke begrenser seg til å handle om allmennrettet formidling som et middel for sannhetssøken, men at den også reflekterer det bredere samspeillet mellom forskning og samfunn. Hvis det skal skje, må samtalen også ta utgangspunkt i forskernes egne formidlingspraksiser og det omlandet forskere befinner seg i.

ENDREDE OMSTENDIGHETER

I en del av diskursen om forskningskommunikasjon kan man få inntrykk av at forskningskommunikasjon er et helt nytt fenomen, eller at det i alle fall har endret seg radikalt om man sammenligner med tidligere. Ting går så fort nå om dagen, sier man, takket være sosiale medier og et kontinuerlig nyhetsdøgn, og så videre.

Forskere må nå belage seg på å kommunisere på nye måter hvis de i det hele tatt skal nå frem, heter det. (Se Farbrot 2015.) Videre legger mange, ikke minst de som selv har en kommunikasjonsbakgrunn, vekt på at det historisk har vært en overgang fra enveis informasjon eller formidling til dagens dialogiske kommunikasjonsbegrep. (Se for eksempel Farbrot 2013; Røttingen og Evensen 2017.) I en variant av denne fremstillingen heter det at forskerne før satt i «elfenbenstårn», men at en slik holdning ikke lenger duger (Grønli 2017). I tillegg kommer det at samtidige diskusjoner om forskningskommunikasjon ofte hekter seg på noe i nærheten av en moralsk panikk for *fake news*, *post truth* og så videre (Klette 2017). Når ingen lenger bryr seg om hva som er sant, hvordan skal det gå for vitenskapen, som jo nettopp har levd av «sannhetssøken»?

Ikke noe av dette er direkte galt: Ting går fortere enn før, og et dialogisk begrep om forskningskommunikasjon har vokst frem i tillegg til et mer enveis begrep om formidling. Noen steder i verden har medielandskapet faktisk blitt forsøpelt av *fake news*. Når det er sagt, er det på dette området lett å falle for forenklinger og overdrivelser. Man trenger ikke være faghistoriker for å forstå at forholdet mellom akademia og samfunn, herunder også den kommunikative trafikken mellom dem, ikke kan deles inn i et enkelt «før» og «nå». Hele samfunnet, ikke bare forskningen, har gjennomgått en transformasjon, der kommunikasjon mellom eliter og «folk flest» har endret seg. Folk flest er heller ikke hva de en gang var. Langt flere enn tidligere har høyere utdanning, og forestillingen om at vi i dag lever i et kunnskapssamfunn, står sterkt (Andersen og Tellmann 2018).

En annen måte å si dette på er at omstendighetene for forskningskommunikasjon i dag er *strukturelt* annerledes enn de har vært tidligere. Jan Eivind Myhre (2011) skriver om «akademiseringen» av samfunnet som en horisontal spredning av akademikere ut i samfunnet. Det følger av at stadig flere har tatt høyere utdanning, og også at stadig flere yrker har forbindelser til et akademisk/vitenskapelig forskningsfelt. Riktignok argumenterer han for at de gamle professorpolitikernes fall også innebar at forskerne – som de jo etter hvert ble hetende – ble noe mer distansert fra offentligheten, men i sum er det likevel uomtvistelig at samfunnet har blitt *mer*, ikke mindre, akademisk over tid. Et annet tegn på det samme er hvordan fagfolk har spilt en økende rolle i komiteer og utredningsarbeid, for ikke å si hvordan stadig nye felter i samfunnet har blitt vitenskapeliggjort, blant annet takket være ideen om «evidensbaserte beslutninger» (Christensen og Holst 2020). Det er i økende grad en forventning om at det meste vi gjør, skal være «kunnskapsbasert», og dette gjennomsyrrer alt fra politiske beslutninger til profesjonenes praksiser i møtet med «brukerne». En konsekvens av dette er at forskningen på mange måter har fått *større* innflytelse enn tidligere, selv om det er mange som hevder det motsatte.

FORSKNINGSKOMMUNIKATIVE FLOKER

Disse strukturelle forskyvningene, som har skjedd over ganske lang tid, har på mange måter vært et gode for samfunnet. Når vi snakker om at vi lever i kunnskapssamfunnet, er det i bunn og grunn en god ting – bedre, i alle fall, enn om vi hadde levd i uvitenhetssamfunnet. Samtidig har de stilt oss overfor noen floker når det kommer til kommunikasjon av forskning og bruk av kunnskap.

Den *første* er at akademiseringen av samfunnet har skjedd omtrent samtidig med en økende (profesjonalisering og) spesialisering av vitenskapen, og dermed har man fått en situasjon som trekker i to ulike retninger samtidig: Takket være høyere utdanning har stadig flere av oss forutsetninger for å forstå hva en professor snakker om. Men på grunn av spesialisering forstår hver av oss bare hva *noen* professorer snakker om. Mye av tiden forstår professorene ikke engang hverandre, noe som gir oss en grunn til å tenke at et tilstrekkelig begrep om forskningskommunikasjon også må omfatte kommunikasjon mellom fagekspertene. Behovet for oversetting og tilpasning av kommunikasjonen er dermed noe som er til stede i nesten enhver relasjon, og det gjør det samtidig mer krevende å gå inn i kritiske dialoger om forskningens kvalitet og bidrag. Denne situasjonen gir noen utfordrende omstendigheter for forskningskommunikasjon: Hvis spesialisering har ført til at forskere ikke forstår hverandre, og at folk ikke forstår forskere, ja, hva slags «kunnskapssamfunn» har vi da egentlig?

Den *andre* floken har å gjøre med at det ikke bare er de demografiske strukturene som har endret seg. Også det vi kaller forskningens *kommunikative kretsløp* – altså de mer eller mindre etablerte banene som utvekslinger om forskning skjer langs – er nå noen helt andre enn tidligere. Før sirkulerte forskningsstoff langs noen ganske få baner (eksempelvis foredrag ved Universitetet eller i Studentersamfundet, NRK, en av de store avisene, et relativt lite antall bokutgivelser). Hver slik bane samlet et større antall mennesker som inngikk i et slags kommunikativt fellesskap. Dermed kunne man i noen grad ta for gitt at mange hadde fått med seg omtrent det samme, i omtrent samme form. (Foredrag i Studentersamfundet ble for eksempel ofte referert i de store dagsavisene.) I dag sirkulerer det samme stoffet langt villere og mer uforutsigbart, og digitaliseringen bidrar til at det forflytter seg langs baner som langt på vei er algoritmisk tilpasset den enkelte. Hvem som får med seg hva, og i hvilken innpakning, det kan man som avsender av forskningsstoff ikke lenger vite noe sikkert om.

Det har oppstått en frykt for at dette nye mylderet av skreddersyde kommunikative kretsløp står i veien for at folk konfronteres med stoff de ikke allerede kjenner, sannheter de ikke allerede godtar. Man snakker om at det dannes «ekko-kamre» og «filterbobler», og at en slik tendens er grobunn for «fake news» og

«alternative fakta». Dette er ikke nødvendigvis en direkte feilaktig analyse. Det er beviselig slik, noen steder i verden, at anti-vitenskapelige oppfatninger har fått dypt fotfeste, og at konspirasjonsteorier får florere. Samtidig er det mye som tyder på at denne tendensen ikke arter seg på samme måte, eller engang like sterkt, ulike steder, og det er mye som tyder på at vi her i Norge (og Skandinavia) har vært forsåntet fra de verste utslagene av det. Befolkningens tillit til myndighetene i Norge er blant de høyeste i verden (OECD 2021), og nordmenns tillit til forskning er også stabilt høy (Tellmann og Thune 2021). Likevel viser erfaringer fra andre steder, om ikke annet, at de nye kommunikative kretsløpene *kan* legge til rette for anti-vitenskapelige tendenser, og vi har ikke helt gode svar på hvordan vi kan unngå at det samme skjer her.

Den *tredje* floken kan ses som en konsekvens av endringene vi har beskrevet, og har å gjøre med såkalt «informasjonsfedme». Forskningen i seg selv løper stadig raskere. Antallet artikler som publiseres i vitenskapelige tidsskrifter, stiger årlig med 4,1 %, noe som betyr at antallet publiserte artikler dobler seg i løpet av 17,3 år (Bornmann mfl. 2021). Når også stadig flere besitter vitenskapelig kunnskap, stadig flere er i stand til å bearbeide og kommunisere den videre, og det finnes et helt mylder av mulige måter å sette denne kunnskapen i bevegelse på, blir resultatet mer informasjon – rett og slett mer kunnskap enn vi klarer å absorbere, enn si nyttiggjøre oss. Som forfatteren av en bok på temaet slo fast, er det simpelthen *too much to know* (Blair 2010).

Det vanligste svaret på disse flokene har vært at «forskerne må kommunisere mer!» Dette er, interessant nok, et svar man hører ikke bare fra myndigheter (Svardal 2021; Lie 2021) og kommunikasjonsfolk (Rekdal 2013), men også fra forskerne selv (Salomonsen 2016. Se også NOU 2022: 2). Hvis folk ikke forstår hva forskerne holder på med, eller også hvis forskerne ikke forstår hverandre: Kommuniser mer. Hvis informasjon sirkulerer villere og mer uforutsigbart enn før, slik at folk kan bli utsatt for ulike typer anti-vitenskap: Kommuniser mer. Paradoksalt nok er det mange som mener at løsningen, også hvis det er for mye kommunikasjon, er å kommunisere mer, men nå i form av sammendrag og kunnskapsoppssummeringer og lignende. Slik vi ser det, er dette svaret naivt og langt på vei nytteløst. Man kan ikke med økt *kvantitet* kommunisere seg ut av disse flokene som danner omstendighetene for forskningskommunikasjon i dag. Det kreves en annen, mer *kvalitativt* orientert, forbedring av arbeidet med forskningskommunikasjon.

Ett ledd i en slik prosess kan være å sørge for at forskningskommunikasjon, som en praksis, selv blir mer refleksiv og spørrende om hva slags møte mellom forskning og samfunn som kommunikasjonen inngår i. Det kan skje ved at alle som kommuniserer forskning, i større grad enn i dag kobles på problemstillingene som sirkulerer i forskningen på forskningskommunikasjon og gjør disse til sine

egne. Fordi det ikke finnes én oppskrift på forskningskommunikasjon, må forskernes egne kommunikasjonspraksiser nødvendigvis også ha sitt utspring i det feltet forskeren står i. Ulike disipliner og forskningstradisjoner tar for seg ulike temaer som angår ulike deler av samfunnet og den verden vi lever i. Mens pedagogene er opptatt av læring og utdanning, er ingeniørene involvert i utviklingen av mange av de tingene vi omgir oss med – gjerne utviklet i tett samspill med næringslivet. Medisinerne forsker på kroppen, mens statsviterne er opptatt av staten og den offentlige forvaltningen. Dette betyr også at ulike fag har ulikt publikum og ulike brukere av den kunnskapen de forvalter, og de bygger «samfunnsmessige territorier» der forskere kommuniserer og samhandler med publikum (Tellmann 2022). Skal praksisene for forskningskommunikasjonen styrkes, er det derfor nødvendig at man i forskningen og debattene om forskningskommunikasjon også ser til dynamikken i forskernes egne fagfelt og deres publikum. Først da kan refleksive kretsløp for forskningskommunikasjon oppstå.

Målet vårt er med andre ord ikke å påkalle nye insentivstrukturer eller indikatorer for forskningskommunikasjon. I debatter om forskningskommunikasjon gjenntas det til stadighet at forskere ikke kommuniserer mer fordi det ikke har prestisje, eller fordi det ikke er avsatt tid til det i stillingen, eller fordi det ikke er meritterende på samme måte som å publisere vitenskapelige artikler i internasjonale tidsskrifter. (Se for eksempel Farebrot 2013; Wig og Svensen 2016; Mangset mfl. 2022; NOU 2022: 2.) Målet vårt er derimot å stimulere fungerende refleksive kretsløp for forskningskommunikasjon. De sørger på den ene siden for at praksis kobler seg mer eksplisitt på forskningen på forskningskommunikasjon, samtidig som praksisen er forankret i forskernes egne felt med tilhørende kommunikative fellesskap.

Denne boken er et første skritt i retning av å etablere et slikt kretsløp. Det betyr ikke at vi vil påstå at vi er de første som skriver om forskningskommunikasjon. Men der tidligere bøker har forsøkt å gi svar på hvordan man skal kommunisere forskning, eller hvorfor noen ikke kommuniserer forskning, tar vi i stedet utgangspunkt i de faktiske møtene mellom forskning og ulike publikum og hvilke praksiser, dilemmaer og utfordringer som preger disse møtene. Derfor vil vi heller ikke fortelle noen *hvordan* forskningskommunikasjon skal gjøres. Vårt bidrag er snarere et begynnende arbeid for å gjengi mer av kompleksiteten i fenomenet og for å bedre knytte an til den internasjonale forskningslitteratur om forskningskommunikasjon. Bidragene anlegger et blikk som løfter frem institusjoner, aktører, relasjoner, praksiser – mer enn funn og formidling sett som isolerte størrelser. Denne boken er et forsøk på å se fenomenet forskningsformidling i større grad med *vidvinkel* og med et håp om å åpne for en bredere samtale om hva forskningskommunikasjon er både som praksis og som forskningsfelt.

EN SMAKEBIT PÅ DET SOM KOMMER

Denne boken springer ut av tre prosjekter som er finansiert av Forskningsrådets program om forskningskommunikasjon – FORSKKOMM. Prosjektene har hatt ulike faglig innretning og har undersøkt ulike aspekter ved forskningskommunikasjon. Samtidig har prosjektene delt en forståelse av forskningskommunikasjon som et fenomen og en praksis som er fundert på en bredere forståelse av relasjonen mellom forskning og samfunn enn kun selve overføringen av kunnskap som skjer i kommunikative situasjoner og aktiviteter. Boken bygger i så måte på en inkluderende forståelse av forskningskommunikasjon fordi ethvert møte mellom forskere og publikum kan bli forstått som en del av dialogen mellom forskning og samfunnet med et transformativt potensial (Horst og Michael 2011). Det betyr at våre analyser og diskusjoner av forskningskommunikasjon inkluderer møter mellom forskere og publikum som både er planlagte og spontane, muntlige, skriftlige og gjennom materielle objekter; åpne for alle og enhver eller for et særskilt publikum og bak lukkede dører; og ikke minst med mange ulike formål innskrevet i seg.

Bokens kapitler er samlet i to deler. Første del er viet forskningskommunikasjon som *fenomen*, mens andre del borer ned i forskernes *praksiser* for forskningskommunikasjon. Bokens første del består av fem kapitler som utdyper forskningskommunikasjon som et fenomen og fagfelt. Dette innebærer for det første at vi plasserer fenomenet forskningskommunikasjon innenfor det akademiske feltet: Hvordan har forskningskommunikasjon blitt forstått innenfor ulike faglige tradisjoner og gjennom ulike epoker? Selv om forskningskommunikasjon er i ferd med å etableres som et akademisk fagfelt med egne tidsskrifter, konferanser og felles referanserammer, har det også vokst frem som en respons på og i tett samspill med politiske og sosiale utviklingstrekk. Dette innebærer at for å forstå hvilke begrunnelser som ligger bak oppmerksomheten om forskningskommunikasjon, og hvem som står ansvarlig for at forskning kommuniseres, må man også forstå forskningens strategiske posisjon som en samfunnsinstitusjon.

Kapittel 2 gir en beskrivelse av forskningskommunikasjon som forskningsfelt – det som på engelsk kalles *Science Communication*. Hvordan har dette feltet blitt til over tid, hvor legges premissene for hvordan vi tenker om forskningskommunikasjon, og hva kjennetegner det som et fagfelt? Kapitlet gir ikke endelige svar på disse spørsmålene, men skisserer hvordan forskningskommunikasjonsfaget har utviklet seg som en respons på endringer i forskningens status og rolle i samfunnet. Når forskere og andre har uttrykt bekymring for svekket tillit til forskning, har svaret ofte vært å peke på mer – og bedre – forskningskommunikasjon. Som et forskningsfelt har det derfor ofte fulgt etter politisk-administrative føringer, og i kapitlet diskuteres det hvordan dette har bidratt til at forskningen

på forskningskommunikasjon og den praktiske utøvelsen av forskningskommunikasjon fremdeles er preget av en viss frakobling.

I kapittel 3 utvides det historiske blikket på relasjonen mellom forskning og academia ved å utforske forestillingen om academia som et «elfenbenstårn» – en metafor som stadig brukes i debatter om akademias relasjon til omverdenen. Hvor kommer denne metaforen fra, hva betyr den, og hvordan blir den brukt i ulike kontekster? Kristian Bjørkdahl undersøker dette empirisk gjennom en retorisk og historisk analyse av tekster i norske aviser i perioden 1920–2019, og viser hvordan begrepet ikke bare har blitt brukt om akademikere, men også om kunstnere og litterater, politikere og byråkrater, kringkastere og næringslivsfolk. I Norge har metaforen blitt brukt nesten utelukkende med negativt fortegn, noe Bjørkdahl leser som uttrykk for en «spesialiseringsangst» som har kommet til overflaten særlig i forbindelse med store omveltninger i academia. De siste 30 årene har metaforen særlig blitt brukt i debatter om hvem som skal styre forskningen, ikke minst om hvordan forskningen best kan gå i dialog (eller ikke) med ulike samfunnskrefter.

Dialog er også et stikkord i kapittel 4, der Johan Tønnesson tyr til dialogen som teknikk for å argumentere for «flerstemmig forskningsformidling». Tønnesson viser at en sentral ambisjon i mye forskningspolitisk diskurs er at forskningen må ha *impact*, og at en slik idé ofte lener seg på en antagelse om at forskningen må fremstilles med én stemme. Dette forutsetter i sin tur at det man kommuniserer kun er *resultater* som er klare til *bruk*. Disse forutsetningene henger gjerne sammen med en ide om forskningsformidling som «overføring», men selv tar Tønnesson til orde for at dette begrepet bør forstås slik yringsfrihet forstås i den norske Grunnloven, nemlig som et «åpent og opplyst ordskifte». Hvordan ser så forskningsformidling ut om den ikke er enstemmig, og om den ikke handler utelukkende om resultater? Det viser Tønnesson ved å trekke på et utvalg av sine egne analyser av skandinaviske forskningsformidlende tekster.

I kapittel 5 rettes blikket mot endringer i forskningskommunikasjonsfeltet og spørsmålet om hvem som har ansvaret for forskningskommunikasjon i dagens academia. Kommunikasjonsarbeiderne har blitt stadig flere, men hva gjør de egentlig, og hva slags kompetanser er det som kreves for å være en kommunikasjonsarbeider i academia? Silje Maria Tellmann analyserer kommunikasjonsarbeidernes inntog ved norske universiteter og høyskoler, og spør om kommunikasjonsarbeiderne er i ferd med å bli en egen profesjon i academia, ved siden av forskerne? Kommunikasjonsarbeidernes rolle i academia er omdiskutert, men lite utforsket. Ved å analysere et sett med stillingsannonser finner Tellmann at kommunikasjonsarbeiderne ikke utgjør én homogen profesjon som er i ferd med å ta over ansvaret for forskningskommunikasjonen i academia. Tvert imot er kommunikasjonsarbeiderne delt som en gruppe i academia – mellom de som samarbeider

med forskerne og jobber praktisk med kommunikasjon av forskning, og de som primært jobber opp mot ledelsen og med strategisk kommunikasjon.

I siste kapittel av denne delen oppsummeres sentrale trender innenfor kommunikasjon av forskning i dagens akademia. Inge Ramberg analyserer omfanget av ulike formidlingsaktiviteter som er rettet henholdsvis mot et publikum utenfor akademia kontra den formidlingen som er rettet mot fagfeller i akademia, samt *hvem* som deltar i ulike former for aktiviteter. Gjennom en analyse av Cristin, det nasjonale forskningsinformasjonssystemet der forskere registrerer egen kommunikasjonsaktivitet, viser Ramberg at omfanget av forskningskommunikasjon er betydelig, og at andelen av hvor mye en forsker formidler til fagfeller kontra allmennheten og brukere, varierer avhengig av hvor man befinner seg i den akademiske karrierestigen, og om man jobber i universitets- og høyskolesektoren, instituttsektoren eller i helseforetakene.

Bokens del 2 er viet forskernes praksiser for forskningskommunikasjon og betingelsene for ulike praksiser som forskere engasjerer seg i når de skal kommunisere med ulike publikum og interessenter. Kapitlene hviler med andre ord på et innenfra-perspektiv ved at det er forskernes egne erfaringer og vurderinger som utforskes, snarere enn mottakelsen og «effekten» av ulike praksiser. Samtidig ser vi at forskere gjennomgående har et refleksivt forhold til egne kommunikasjonspraksiser, der «de andres» blikk kontinuerlig ligger under forskernes begrunnelser for egne praksiser.

I kapittel 7 drøfter Hilde Holsten hvordan forskerne forstår sin egen rolle når de deltar som eksperter i offentligheten eller andre sammenhenger utenfor akademia. Dette er en rolle som er lite formalisert, men som kan kreve at forskeren må gjøre avveininger om man skal inn i normative vurderinger og anbefalinger, eller opptre som en nøytral formidler. Basert på intervjuer med forskere som deltar aktivt i offentligheten, diskuterer Holsten hvordan forskere balanserer ulike hensyn når de formidler forskning, og hvordan dette påvirker formidlingspraksisene deres.

Også kapittel 8 er viet ulike kommunikasjonspraksiser i møte med offentligheten. Desmond McNeill diskuterer utfordringer med *politisk engasjert forskningskommunikasjon* og spør: Hva skjer når kunnskap skal oppsummeres for å legge et kunnskapsgrunnlag for politiske beslutninger? For å utforske dette spørsmålet ser McNeill nærmere på to ulike kommisjoner og hvordan de har oppsummert og formidlet eksisterende forskning for å søke aktivt politisk påvirkning. Ved å sammenlikne slike kunnskapsoppsummeringer med *systematiske* kunnskapsoppsummeringer viser han hvordan politisk engasjerte studier bruker kunnskap for å skape endring.

I kapittel 9 diskuterer Iris Leikanger fenomenet *brukermedvirkning*, en praksis hvor såkalte «brukere» av forskning, i form av aktører fra forvaltning, næringsliv,

og sivilsamfunn, hentes inn som formelle partnere i forskningsprosjekter med mål om at kunnskapen som kommer ut av prosjektene, skal bli mer relevant og nyttig for disse aktørene, og bidra til å løse store samfunnsproblemer, som klimændringer. I de siste årene har en stadig større andel av Forskningsrådets finansieringsmidler blitt knyttet opp mot forventninger om slik medvirkning, spesielt på klimafeltet, og Leikanger intervjuer forskere ved CICERO Senter for klimaforskning om deres erfaringer med denne typen prosjekter. Hva slags kunnskap opplever forskere at brukerpartnere etterspør som relevant og nyttig forskning i slike prosjekter? Hvilke føringer legger dette for forskeres forsknings- og kommunikasjonsaktiviteter? Og kan vi risikere at nåværende tenkning rundt hva som gir forskning relevans og nytteverdi, definerer en for snever rolle for forskeren i slike samarbeid, som igjen kan innsnevre disse prosjektenes evne til å faktisk bidra til å løse store samfunnsproblemer?

Kapittel 10 og 11 er viet nærstudier av ulike praksiser knyttet til forskningskommunikasjon. I kapittel 10 analyserer Mads Dahl Gjefsen og Knut Jørgen Vie kommunikasjonspraksisene rundt NTNU Cyborg, som er et strategisk initiativ ved NTNU, og viser hvordan organisatoriske føringer for forskningskommunikasjon bidrar til å skyve fokus vekk fra det forskerne selv ønsker å formidle. Mens bruken av kyborgene som et blikkfang utad genererte medieomtale og interesse hos et langt bredere publikum enn man ellers kunne ha forventet, bidro dette formidlingssporet til at kommunikasjonen etter hvert gikk i en annen retning enn den forskningen selv tok. Dissonansen mellom forskernes egne forståelser av hva som var interessant og relevant, og kommunikasjonen utad bidro til at formidlingen etter hvert fikk et instrumentelt preg snarere enn å bidra til dialog og gjensidig refleksjon rundt kyborgene. I neste kapittel analyserer de samme forfatterne virkningen av et opplæringstilbud i forskningskommunikasjon for forskere. Opplæringstilbudet tok utgangspunkt i prinsipper hentet fra *ansvarlig innovasjon (responsible research and innovation – RRI)*, der målet er at forskere skal gå i dialog med lekfolk om forskningen, slik at forskere kan ta innover seg lekfolks verdier og forståelser, mens lekfolk blir mer forberedt på teknologiske nyvinninger. Vie og Dahl Gjefsen observerte flere RRI-inspirerte workshoper, men fant at noe av det viktigste som skjedde i workshopen, ikke handlet om kunnskapsoverføring eller endrede verdier, men at lekfolk kom nærmere forskerne og fikk en bedre forståelse av forskningens virkemåte, og derigjennom fikk styrket sin tillit til forskningen.

I kapittel 12 analyserer Lars Lyby og Silje Maria Tellmann hvordan utformingen av paviljongen «Connection point» på klimatoppmøtet i Paris i 2015 muliggjorde et politisk og sosialt «aggregat» med forskning som en sentral premissleverandør. Ved å inkludere ulike «tiltrekkere» og imitere klimaforhandlingenes materielle strukturer ble paviljongen et sted der forskere, politikere, næringslivsfolk og

representanter for ulike interesseorganisasjoner samlet seg, og der forskerne fikk en rolle som tilretteleggere og jevnbyrdig partnere i møte med aktører fra andre sektorer.

I siste kapittel argumenterer Silje Maria Tellmann for en bredere forståelse av praksisene og aktivitetene forskere engasjerer seg i når de kommuniserer forskning. For dette formålet bygges det bro mellom forskningskommunikasjon og impact, som to begreper som begge er ment å favne akademias tredje samfunnsoppdrag, men som er lite diskutert i sammenheng. Gjennom en analyse av et utvalg impact case der forskere gjennom egne ord beskriver hvordan forskningen deres har bidratt til samfunnsendringer, illustreres mangfoldet i og samspillet mellom ulike praksiser for forskningskommunikasjon som forskere engasjerer seg i. Eksempelene illustrerer avgrensingsproblemene i debatten om forskningskommunikasjon både med tanke på hvordan forskningskommunikasjon blir definert i den offentlige debatten, og hvordan vi ser for oss at forskernes formidlingspraksiser forholder seg til forskningspraksisene deres.

Samlet sett gir boken et mangfoldig bilde av en mangfoldig praksis som kan studeres fra mange ulike perspektiver. Det betyr også at det er perspektiver og praksiser som denne boken ikke favner. Vi håper likevel at boken kan fungere som et utgangspunkt for en fornyet debatt om forskningskommunikasjon som også bygger på den forskningen som nå faktisk finnes om hvordan forskere kommuniserer, og hvordan forskningskommunikasjon reflekterer den bredere relasjonen mellom forskningen og samfunnet.

REFERANSER

- Andersen, Gisle og Silje Maria Tellmann. 2018. «Ekspertene i kunnskapssamfunnet». *Norsk sosiologisk tidsskrift* 2, no. 5: 357–362. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2018-05-01>
- Andersson, Mette. 2018. *Kampen om vitenskapeligheten: Forskningskommunikasjon i et politisk betent felt*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Blair, Ann M. 2010. *Too Much to Know: Managing Scholarly Information before the Modern Age*. New Haven: Yale University Press.
- Bornmann, Lutz, Robin Haunschild og Rüdiger Mutz. 2021. «Growth Rates of Modern Science: A Latent Piecewise Growth Curve Approach to Model Publication Numbers from Established and New Literature Databases». *Humanities and Social Sciences Communications* 8, nr. 1: 1–15.
- Brochmann, Nina og Ellen Støkken Dahl. 2018. *Gleden med skjeden: Alt du trenger å vite om underlivet*. Oslo: Aschehoug.
- Christensen, Johan og Cathrine Holst. 2020. *Ekspertenes inntog*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Christiansen, Hanne. 2018. «Mener populærvitenskapen gjennomgår en renessanse: – Den nye bølgen er preget av faglig solide bøker som oser av formidlingsglede». *Aftenposten*, 23.11.2018.

- Eikenes, Åsmund Husabø. 2021. *Den gode historia: Skriveråd for engasjerande forskningsformidling*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Enders, Giulia. 2018. *Sjarmen med tarmen: Om et av kroppens mest undervurderte organer*. Oslo: Cappelen Damm.
- Farbrot, Audun. 2013. *Forskningskommunikasjon: Praktisk håndbok for forskere og kommunikasjonsrådgivere*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- . 2015. *Sosiale medier for forskere, kommunikasjonsrådgivere og fageksperter*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- . 2019. *Skrivekoden: Ti nøkler til en god og effektiv tekst*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Gieryn, Thomas F. 1983. «Boundary-Work and the Demarcation of Science from Non-Science: Strains and Interests in Professional Ideologies of Scientists». *American sociological review* 48, nr. 6: 781–795. <https://doi.org/10.2307/2095325>
- . 1999. *Cultural Boundaries of Science: Credibility on the line*. Chicago: University of Chicago Press.
- Grønli, Kristin S. 2017. «– Universitetene må være fyrstårn, ikke elfenbenstårn». *Forskerforum*, 19.06.2017.
- Hilgartner, Stephen. 2000. *Science on Stage: Expert Advice as Public Drama*. Stanford: Stanford University Press.
- Horst, Maja og Mike Michael. 2011. «On the Shoulders of Idiots: Re-thinking Science Communication as 'Event'». *Science as Culture* 20, nr. 3: 283–306. <https://doi.org/10.1080/09505431.2010.524199>
- Klette, Erlend Tro og Thea Storøy Elnan. 2017. «Ny undersøkelse: Nesten halvparten av nordmenn stoler ikke på forskning». *Aftenposten*, 17.09.2017.
- Latour, Bruno. 1987. *Science in Action: How to Follow Scientists and Engineers through Society*. Milton Keynes: Open University Press.
- Lie, Tove. 2021. «Forventer at forskere blir mer synlige og at universitetene klatrer på rangeringene». *Khrono*, 23.10.2021.
- Mangset, Marte, Arnfinn Midtbøen og Dag Wollebæk. 2022. «Finansieringssystemer og faglige 'stammekriger': En trussel mot ytringsfrihet i akademia?» I *Ytringsfrihet i en ny offentlighet: Grensene for debatt og rommet for kunnskap*, redigert av Marte Mangset, Arnfinn H. Midtbøen og Kjersti Thorbjørnsrud, 180–203. Oslo: Universitetsforlaget.
- Mangset, Marte, Arnfinn Midtbøen og Kjersti Thorbjørnsrud. 2022. *Ytringsfrihet i en ny offentlighet: Grensene for debatt og rommet for kunnskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Myhre, Jan Eivind. 2011. *Kunnskapsbærerne 1811–2011: Akademikere mellom universitet og samfunn*. Oslo: Unipub.
- Nordengen, Kaja. 2017. *Hjernen er stjernen: Ditt eneste uerstattelige organ*. Oslo: Kagge.
- OECD. 2021. *Government at a Glance 2021*.
- Rekdal, Elin Havelin. 2013. «Lidenskapen må vekkes». *Forskerforum*, 27.08.2013.
- Rognsaa, Aage. 2020. *Kunsten å formidle forskning: En skriveguide for fagfolk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Røttingen, Jon Arne og Thomas Evensen. 2017. «Forskningen må ta kommunikasjon på alvor». *Forskningspolitikk*, 04.12.2017.
- Salomonsen, Jonas. 2016. «Forskningen må åpne seg radikalt». *Forskning.no*, 26.01.2016.

- Svardal, Yngve Garan. 2021. «Regjeringen krever at forskerne kommuniserer mer». *Kom24*, 17.11.2021.
- Sætre, Simen og Kjetil Østli. 2017. «De forbannede lakseforskerne». *Morgenbladet*, 09.06.2017.
- Tellmann, Silje Maria. 2022. «The Societal Territory of Academic Disciplines: How Disciplines Matter to Society». *Minerva* 60, nr. 2: 159–179. <https://doi.org/10.1007/s11024-022-09460-1>
- Tellmann, Silje Maria og Taran Mari Thune. 2021. «Science to the Rescue! Public Trust in Science in Pandemic Times». *Teknovatøren*, 12–13.
- Wandrup, Fredrik. 2016. «Kaja Nordengens entusiasme er smittende. Hun har kort sagt hjernen på hjernen». *Dagbladet*, 28.10.2016.
- Wig, Ståle og Henrik Svensen. 2016. «Trøbbel i tårnet», *Nytt Norsk Tidsskrift* 33, nr. 3, 195–208.